

Інформація про автора

Сибирцев Володимир Васильович – канд. екон. наук, доцент кафедри економіки праці та менеджменту Кіровоградського національного технічного університету (пр. Університетський, 8, м. Кіровоград, Україна, 25006, e-mail: sybirtsev@ukr.net).

Информация об авторе

Сибирцев Владимир Васильевич – канд. экон. наук, доцент кафедры экономики труда и менеджмента Кировоградского национального технического университета (пр. Университетский, 8, г. Кировоград, Украина, 25006, e-mail: sybirtsev@ukr.net).

Information about the author

V. Sybirtsev – PhD in Economics, Associate Professor of the Labor Economics and Management Department of Kirovohrad National Technical University (8 University Ave., Kirovohrad, Ukraine, 25006, e-mail: sybirtsev@ukr.net).

Стаття надійшла до ред.

16.01.2015 р.

JEL Classification: J54; P13; Q13

УДК 338.436.33

АГРАРНА КООПЕРАЦІЯ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Манжура О. В.

Анотація. Узагальнено провідний досвід розвитку кооперації в аграрному секторі Європейського Союзу та окреслено перспективи його використання в Україні. Визначено принципи об'єднання в єдиний ланцюжок матеріально-технічного постачання, виробництва, переробки і збуту сільськогосподарської продукції, а також відповідного фінансово-кредитного забезпечення. Розроблено рекомендації щодо розвитку кооперативів, які виробляють і поста-чають засоби виробництва для сільського господарства, а також кооперативів зі спільного використання сільськогосподарської техніки. Надано критичну оцінку стану аграрної кооперації в Україні, визначено причини, які стримують її розвиток, і обґрунтовано пропозиції стосовно перспектив вітчизняної сільськогосподарської кооперації в умовах євро-інтеграції.

Ключові слова: аграрна кооперація, Європейський Союз, досвід, Україна.

АГРАРНАЯ КООПЕРАЦИЯ: ОПЫТ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА ДЛЯ УКРАИНЫ

Манжура А. В.

Аннотация. Обобщен ведущий опыт развития кооперации в аграрном секторе Европейского Союза и очерче-ны перспективы его использования в Украине. Определены принципы объединения в единую цепочку материально-технического снабжения, производства, переработки и сбыта сельскохозяйственной продукции, а также соответ-ствующего финансово-кредитного обеспечения. Разработаны рекомендации по развитию кооперативов, которые производят и поставляют средства производства для сельского хозяйства, а также кооперативов по общему ис-пользованию сельскохозяйственной техники. Дана критическая оценка состоянию аграрной кооперации в Украине, определены причины, сдерживающие ее развитие, и обоснованы предложения относительно перспектив отече-ственной сельскохозяйственной кооперации в условиях евроинтеграции.

Ключевые слова: аграрная кооперация, Европейский Союз, опыт, Украина.

AGRARIAN COOPERATION: EXPERIENCE OF THE EUROPEAN UNION FOR UKRAINE

O. Manzhura

Abstract. The advanced experience in development of cooperation in the agrarian sector of the European Union has been summarized, prospects for its implementation in Ukraine has been outlined. The principles of chaining together in a single line logistics, production, processing and marketing of agricultural products, as well as the corresponding financial and credit support, are identified. Recommendations for development of cooperatives that produce and supply the means of production for agriculture

as well as cooperatives for general use of agricultural machinery have been elaborated. A critical estimation of the state of agrarian cooperation in Ukraine has been made, the causes hindering its development are identified, and proposals concerning the prospects of the domestic agricultural cooperation under conditions of the European integration has been substantiated.

Keywords: *agrarian cooperation, the European Union, experience, Ukraine.*

Сьогодні вектори розвитку вітчизняної економіки визначаються її інституціональними особливостями. Активізація кооперативного руху в аграрному секторі України є викликом на вимоги його подальшого інституціонального розвитку. Інституціональні основи кооперації ґрунтуються на наявності відповідної соціальної структури в сільській місцевості й певних моделях економічної поведінки її жителів [1, с. 79]. Створення кооперативних структур відбувається за моделями «знизу» – за ініціативою селян і «зверху» – за сприяння держави.

Підтримка агропромислового сектору в Україні реалізується шляхом виділення коштів загального та спеціального фондів державного бюджету, зокрема на реалізацію програм селекції в рослинництві і тваринництві тощо. Значні обсяги фінансування виділено за державними бюджетними програмами фінансового лізингу вітчизняної сільськогосподарської техніки, підтримки розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляду за ними. Забезпечується страхування сільськогосподарської продукції за державної підтримки. Для відродження скотарства здійснюються виплати спеціальної бюджетної дотації фізичним особам за утримання та збереження молодяку великої рогатої худоби, поголів'я корів м'ясного напрямку продуктивності. За рахунок бюджетних коштів відшкодовується вартість будівництва та реконструкції нових тепличних комплексів, тваринницьких ферм і комплексів, підприємств з виробництва комбікормів, а також придбаного обладнання та механізмів вітчизняного виробництва для тваринництва і птахівництва. Реалізуються програми пільгового кредитування підприємств АПК за рахунок коштів державного бюджету. Втім, стан розвитку аграрної кооперації та рівень її державної підтримки потребує покращення.

Проблеми розвитку агропромислової сфери перебувають у центрі уваги багатьох учених. С. В. Козловський, Ю. В. Герасименко, В. О. Козловський роблять акцент на концептуальних засадах побудови системи підтримки прийняття інвестиційних рішень в агропромисловому комплексі України [2, с. 265].

В. М. Ключко справедливо наголошує на тому, що існує два напрями подальшого розвитку агропромислового виробництва: розвиток великих агропромислових формувань (галузева організація агропромислового виробництва, вертикальна інтеграція в аграрно-промисловому комплексі (АПК)) або кооперативів (територіальна організація агропромислового виробництва, горизонтальна інтеграція в АПК) [3, с. 85]. Проведений В. С. Ніценком аналіз різних підходів до побудови вертикальної інтеграції показав, що функції підприємства-інтегратора в більшості випадків виконує переробне підприємство. Також формування вертикально-інтегрованих структур у формі агрохолдингу на сучасному етапі розвитку ринкових відносин є найбільш ефективним і перспективним способом виробництва продукції в ланці «виробництво – переробка – збут» [4, с. 63].

Автор погоджується з О. О. Томіліним у тому, що розвиток процесів агроінтеграції буде усувати розбалансованість між галузями АПК, створюватиме товаровиробникам економічно вигідні умови в аграрному секторі економіки [5, с. 22]. Враховуючи негативні наслідки вповільнення темпів зростання аграрного виробництва, обумовлені тенденцією до насичення традиційних ринків збуту, І. В. Хлівна робить акцент на пошуку можливості формування нових ринків і здійснення проблемно-орієнтованої структурно-технологічної політики, що дозволить забезпечити прийнятну динаміку розвитку сільського господарства у стратегічній перспективі [6, с. 111]. У цьому контексті для України потенційними ринками збуту сільськогосподарської продукції може стати ЄС [7; 8]. У статті Р. І. Петрова та Е. В. М'яло розглянуто сучасний стан економічних відносин між Україною та ЄС, а також досліджено ефект, який Україна може отримати внаслідок підписання Угоди про асоціацію [9]. У цьому контексті потребує дослідження зарубіжний досвід аграрної кооперації з метою його адаптації до українських умов і координації кооперативного руху.

Метою статті є узагальнення провідного досвіду розвитку кооперативів в аграрному секторі Європейського Союзу та визначення перспектив його використання в Україні.

В аграрному секторі держав – членів ЄС створено прозору постачальницьку, заготівельно-збутову інфраструктуру на засадах кооперації та її інтеграції з торгівлею, підприємствами харчової і переробної промисловості тощо [10]. Це забезпечує формування єдиного харчового ланцюга і дотримання стандартів якості та збуту продукції, виробленої селянами. У країнах ЄС найбільшого поширення отримали дві групи кооперативів: перші займаються заготівлею, переробкою і збутом (оптовим і роздрібним) сільськогосподарської продукції, другі здійснюють оптову закупівлю засобів виробництва з їх наступним постачанням у господарства своїх членів.

Європейський досвід свідчить, що збутові кооперативи в чистому вигляді зустрічаються рідко. У переважній більшості кооперативних об'єднань аграрної сфери продукція, отримана від товаровиробників, піддається певній обробці, пакуванню тощо. Це характерно для кооперативів молочної і м'ясної спеціалізації,

власників лісу, кооперативів, що здійснюють вирощування сільськогосподарських культур, розведення птахів тощо. Вони мають значну частку на ринку сільськогосподарської продукції, зокрема в Данії – 90 % ринку товарного молока, масла, сиру, у тому числі на експорт, у країнах Скандинавії і Фінляндії – 80 % ринку м'ясо-молочної продукції. У Нідерландах понад половину обсягу реалізованої продукції припадає на переробно-збутові кооперативи, для окремих товарних груп їх частка складає: майже 100 % для овочів, 95 % – фруктів, 90 % – вовни і вершкового масла, 85 % – сиру, 80 % – товарного молока і молочного порошку, 65 % – цукру, 60 % – згущеного молока. У Франції і ФРН охоплення фермерських господарств кооперативами менше, але вони реалізують на внутрішньому і зовнішньому ринках близько половини продукції аграрного сектору. Французькі кооперативи випускають і збувають на міжнародному ринку до 70 % вина, значною є їхня участь у випуску спирту та оливкової олії.

Насичення ринку продовольства і пов'язана з цим гостра конкуренція стимулюють кооперативи до вдосконалення технології виробництва і досягнення глибокої переробки сільськогосподарської сировини на основі безвідходних технологій. Так, у Данії, крім великих м'ясокомбінатів, кооператорам належать і невеликі підприємства з переробки їх відходів (крові, вовни, нутроців і кісток), на які припадає п'ята частина ринку їх спільного обсягу виробництва.

Важливою запорукою успішної діяльності кооперативів є відповідне виробничо-технічне забезпечення. У Швеції і Фінляндії обслуговуючі кооперативи постачають сільським товаровиробникам приблизно 60 % засобів виробництва, у Франції – майже 2/3 насіння зернових, у ФРН – близько 50 % добрив і кормів, 40 % пального, третину поставок машин та обладнання. Кооперативи також самостійно виробляють окремі види засобів виробництва, переважно мінеральні добрива та корми, на постачання яких у Нідерландах припадає до 55 %, у ФРН – до 40 % комбікормів.

У Франції через кооперативи зі спільного використання техніки фермерські господарства одержали доступ до високопродуктивної техніки та можливість зменшувати індивідуальні витрати на закупівлю технічних засобів, залучати до виконання робіт професійних механізаторів. Сьогодні в країні членами і клієнтами таких кооперативів є більше третини фермерів, які користуються зерно- і кормозбиральними комбайнами, розкидачами добрив, тракторами підвищеної потужності, обприскувачами, спеціалізованим обладнанням для здійснення ремонтних робіт, меліоративною й іншою спеціалізованою технікою. Машини й обладнання, наявні в кооперативах, є колективною і частково приватною власністю їх членів. Їх використання здійснюється за чітко складеними графіками відповідно до замовлення фермерів. Ці кооперативи мають спеціальні стимули, зокрема, в разі колективного придбання їх членами машин і обладнання держава компенсує 20 % їх вартості.

Проміжний характер між кооперативною і підприємницькою формою господарювання мають некомерційні товариства загальної юрисдикції, які ідентифікуються як кооперативи після проходження процедури отримання згоди від властей. Вони створюються для сприяння співпраці сільськогосподарських кооперативів і несільськогосподарських підприємств на таких умовах: сільськогосподарські товаровиробники повинні мати більшість, а інші оператори продуктового ланцюжка (промисловці, комерсанти) повинні обов'язково мати не менше ніж 20 % голосів на загальних зборах; половина товарообігу може здійснюватися з особами, які не є членами (в кооперативах допускається 20 %).

У Польщі зміни в сільському господарстві були проведені динамічно, а в деяких аспектах і революційно, особливо після відкриття аграрного ринку країни, пов'язаного зі вступом країни до ЄС, створенням у країні спільних підприємств. Іноземні інвестори розвинули інфраструктуру птахівництва, при цьому технологічний процес повністю розрахований на використання комбікормів іноземного походження.

У Польщі під кооперативами розуміють ринкові організації фермерів — «групи сільськогосподарських виробників» як вертикально організовані добровільні організації, основною метою яких є спільний продаж продукції учасників. Це дозволяє членам групи покращити ринкові позиції, підвищити кількість та якість виробленої продукції, знизити транзакційні витрати, перерозподілити прибуток, який раніше отримували посередники, обмінюватися передовим досвідом господарювання та знаннями. При цьому членство в таких групах виробників не передбачає змін у правах власності на засоби та предмети праці фермерів, у колективній власності знаходиться лише прибуток, отриманий від спільної діяльності.

Законодавчо передбачена державна підтримка діяльності польських кооперативів, яка реалізується в таких формах, як: пільгові умови отримання інвестиційного кредиту; забезпечення (гарантування) кредиту Агентством з реструктуризації та модернізації сільського господарства; звільнення від оподаткування робіт з модернізації основних засобів, які перебувають у володінні групи понад 5 років з моменту їх рестрації в органах місцевої влади; надання субсидій (допомоги) у відсотках від товарообігу. Розмір відсотка змінюється залежно від року функціонування кооперативу та обсягу його річного обороту.

Фінансове стимулювання з боку держави сприяло формуванню і розвитку груп виробників сільськогосподарської продукції Польщі, які об'єднувалися за територіально-виробничим та історичним принципами.

В Україні аграрна кооперація перебуває на недостатньому рівні розвитку. Протягом 2013 – 1 півріччя 2014 р. скоротилася чисельність майже всіх суб'єктів кооперативного сектору сільського господарства: фермерських господарств – із 49 095 до 47 329 одиниць (на 1 766, або на 3,60 %), сільськогосподарських виробничих кооперативів – із 1 224 до 1 074 одиниць (на 150, або на 12,25 %), сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів – із 947 до 941 (на 6, або на 0,63 %) [11]. Питома вага фермерських господарств у загальній чисельності кооперативних організацій на селі складає близько 3,6 %, сільськогосподарських виробничих і обслуговуючих кооперативів разом – 1,6 %. Сільськогосподарські виробничі кооперативи беруть свій початок від колективних господарств. Зазнавши докорінних змін і трансформацій у постсоціалістичних країнах, вони все ж таки не можуть бути віднесені й до традиційних кооперативів у ринковій економічній системі.

У результаті типологізації сільськогосподарських кооперативів України визначено ключові відмінності між виробничими і сільськогосподарськими кооперативами. Характерними ознаками виробничого кооперативу є орієнтація на отримання прибутку, провадження спільної виробничої або іншої господарської діяльності, членство лише фізичних осіб, обов'язкова трудова участь у процесі виробництва, розподіл прибутку через заробітну плату і кооперативні виплати, можливість отримання спеціального податкового статусу платника фіксованого сільськогосподарського податку й акумуляції ПДВ.

Характерними ознаками обслуговуючого кооперативу є орієнтація на зменшення витрат і/або збільшення доходів членів кооперативу, організація обслуговування під час провадження членами сільськогосподарської діяльності, членство юридичних і фізичних осіб, обов'язкова участь у господарській діяльності, розподіл прибутку через кооперативні виплати або надання послуг за цінами, нижчими за ринкові; неприбутковий статус і сплата ПДВ на загальних підставах. Спільним для виробничого і обслуговуючого кооперативів є звільнення від оподаткування отриманих від них доходів фізичних осіб – членів кооперативу.

Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, рекомендовані обласними держадміністраціями, на конкурсних засадах отримують державну підтримку [12]. Їхня загальна кількість (102) майже рівномірно розподілена між областями України (у середньому – 4 на область). Утім, лідерами отримання державної підтримки за спеціалізацією є: молочарські кооперативи (33, або 32,35 %), багатофункціональні (27, або 26,47 %), з обробітку землі та збирання врожаю (23, або 22,55 %), плодоовочеві (10, або 9,8 %), м'ясопереробні (5, або 4,9 %), зернові (4, або 3,92 %). Створення сільськогосподарськими товаровиробниками багатофункціональних обслуговуючих кооперативів як неприбуткових організацій дозволяє сформувати завершений вертикальний маркетинговий ланцюг (постачання – виробництво – переробка – реалізація). Воно дозволяє звільнити сільськогосподарські підприємства від невластивих для них функцій і зосередити всю увагу на основній діяльності.

Подальший розвиток кооперативів на селі автор пов'язує з реалізацією Концепції Державної цільової програми підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 р., завданнями якої є: вдосконалення нормативно-правової бази, що регламентує діяльність сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; надання організаційної підтримки створенню сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; поліпшення матеріально-технічної бази сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів [13]. Концепція ґрунтується на комплексному розвитку місцевих, регіональних і загальнодержавного аграрних ринків, передбачає створення до 2015 р. понад 100 тис. додаткових робочих місць у сільській місцевості і не менш як 10 тис. сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, з розрахунку один кооператив на два – три сільські населені пункти. Планується надати податкові пільги сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам, які можуть становити від 200 до 300 млн грн на рік. Очікуваними результатами є зростання до 2015 р. обсягів виробництва продукції сільського господарства в 1,6 рази та її реалізації на аграрних ринках через сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи не менш як 20 % загального їх товарообігу.

Узагальнення провідного зарубіжного досвіду дозволило зробити висновки про ефективність функціонування кооперативів в аграрному секторі, які працюють на внутрішній і зовнішній ринки. Запорукою успіху є об'єднання в єдиний ланцюжок матеріально-технічного постачання, виробництва, переробки і збуту сільськогосподарської продукції, а також відповідного фінансово-кредитного забезпечення.

Проведена типологізація дозволяє визначити напрями активізації підприємницької діяльності сільськогосподарських кооперативів України. Їхня ринкова орієнтація не суперечить принципам і суті сільськогосподарської кооперації й не є свідченням перетворення кооперативів на підприємницькі структури. Діяльність сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів має синергетичне значення, стимулюючи переорієнтацію аграрного виробництва на ринкові засади. Потреби адаптації сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів до ринку посилюють маркетингову складову їхньої діяльності, що виявляється у створенні в кооперативах маркетингово-розрахункових центрів, а також у виникненні сільськогосподарських маркетингових кооперативів на базі заготівельно-збутових. Важливим для нашої країни також є розвиток кооперативів, які виробляють і постачають засоби виробництва для сільського господарства, а також кооперативів зі спільного використання сільськогосподарської техніки, багатофункціональних кооперативів тощо.

Напрямом подальших досліджень є обґрунтування бізнес-планів створення обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів.

Література: 1. Загурський О. М. Інституціоналізація корпоративних процесів в аграрній сфері / О. М. Загурський // Економіка АПК. – 2014. – № 1. – С. 79–84. 2. Козловський С. В. Концептуальні засади побудови системи підтримки прийняття інвестиційних рішень в агропромисловому комплексі України / С. В. Козловський, Ю. В. Герасименко, В. О. Козловський // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 5 (107). – С. 263–275. 3. Ключко В. М. Стратегічні шляхи економічного розвитку сільського господарства України / В. М. Ключко // Проблеми економіки. – 2013. – № 3. – С. 83–88. 4. Ніценко В. С. Теоретичні засади функціонування вертикально-інтегрованих структур в агропромисловому комплексі / В. С. Ніценко // Економіка АПК. – 2014. – № 2. – С. 63–65. 5. Томілін О. О. Особливості розвитку вертикальної інтеграції в агропромисловому комплексі / О. О. Томілін // Економіка розвитку. – 2012. – № 4 (64). – С. 20–24. 6. Хлівна І. В. Агропродовольча політика і її вплив на зайнятість сільського ринку праці / І. В. Хлівна // Проблеми економіки. – 2013. – № 2. – С. 108–112. 7. Можливості та загрози від членства в СОТ для України у зовнішній торгівлі м'ясо-молочною продукцією з країнами ЄС і Митного союзу ЄврАзЕС / М. О. Кизим, Я. В. Ярошенко, І. Ю. Матюшенко та ін. // Бізнес Інформ. – 2014. – № 3. – С. 8–21. 8. Литвиненко В. І. Розвиток міжнародної торгівлі України в контексті визначення пріоритетного вектора торговельних зв'язків / В. І. Литвиненко // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія «Економічні науки». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ». – 2014. – № 7. – С. 639–648. 9. Петров Р. І. Європейський вектор інтеграційного розвитку України: перспективи реалізації національних економічних інтересів / Р. І. Петров, Е. В. М'яло // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія «Економічні науки». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ». – 2014. – № 7. – С. 668–677. 10. Бондарчук В. Досвід Канади та країн ЄС у сфері політики з підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів / В. Бондарчук, Дж. Алколей, Л. Молдован [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://agroconf.org/sites/default/files/dosvid-kanady-es-polityky-pidtrymky-sh-obslugovujuchy-kooperatyviv1_0.pdf. 11. Кількість суб'єктів ЄДРПОУ за організаційно-правовими формами господарювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 12. Деякі питання надання державної підтримки сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.08.2009 р. № 1014-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1014-2009-%D1%80>. 13. Про схвалення Концепції Державної цільової програми підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.02.2009 р. № 184-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/184-2009-%D1%80>.

References: 1. Zahurskyi O. M. *Instytutstionalizatsiia korporatyvnykh protsesiv v ahrarnii sferi* [Institutionalization of Corporate Processes in the Agrarian Sector] / O. M. Zahurskyi // *Ekonomika APK*. – 2014. – No. 1. – P. 79–84. 2. Kozlovskiy S. V. *Kontseptualni zasady pobudovy systemy pidtrymky pryiniattia investytsiynykh rishen u ahropromyslovomu kompleksi Ukrainy* [Conceptual Principles of Investment Decision Making Support in Ukraine's Agrarian Sector] / S. V. Kozlovskiy, Yu. V. Herasymenko, V. O. Kozlovskiy // *Aktualni problemy ekonomiky*. – 2010. – No. 5 (107). – P. 263–275. 3. Klochko V. M. *Stratehichni shliakhy ekonomichnoho rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy* [Strategic Ways of Ukraine's Agrarian Sector Economic Development] / V. M. Klochko // *Problemy ekonomiky*. – 2013. – No. 3. – P. 83–88. 4. Nitsenko V. S. *Teoretychni zasady funktsionuvannya vertykalno-intehrovanykh struktur v ahropromyslovomu kompleksi* [Theoretical Principles of Functioning of Vertically Integrated Structures in the Agrarian-Industrial Complex] / V. S. Nitsenko // *Ekonomika APK*. – 2014. – No. 2. – P. 63–65. 5. Tomilin O. O. *Osoblyvosti rozvytku vertykalnoi intehtatsii v ahropromyslovomu kompleksi* [Peculiarities of the Agro-Industrial Complex Vertical Integration Development] / O. O. Tomilin // *Ekonomika rozvytku*. – 2012. – No. 4 (64). – P. 20–24. 6. Khlivna I. V. *Ahroprodovolcha polityka i yii vplyv na zainiatist silskoho rynku pratsi* [Agrofood Policy and its Impact on the Rural Labour Market Employment] / I. V. Khlivna // *Problemy ekonomiky*. – 2013. – No. 2. – P. 108–112. 7. *Mozhlyvosti ta zahrozy vid chlenstva v SOT dlia Ukrainy u zovnishnii torhivli miaso-molochnoiu produktsiiei u z krainamy YeS i Mytnoho soyuzu YevrAzES* [Opportunities and Threats of Ukraine's Membership in the WTO in the Meat and Dairy Produce Trading with EU and Customs Union EuroAsEu Countries] / M. O. Kyzym, Ya. V. Yaroshenko, I. Yu. Matiushenko et al. // *Biznes Inform*. – 2014. – No. 3. – P. 8–21. 8. Lytvynenko V. I. *Rozvytok mizhnarodnoi torhivli Ukrainy v konteksti vyznachennia priorytetnoho vektora torhovelnykh zv'iazkiv* [Ukraine's International Trade Development in Terms of Trade Relations Priority Vector] / V. I. Lytvynenko // *Molodizhnyi naukovyi visnyk UABS NBU. Seriia "Ekonomichni nauky"*. – 2014. – No. 7. – P. 639–648. 9. Petrov R. I. *Yevropeyskyi vektor intehtatsiinoho rozvytku Ukrainy: perspektyvy realizatsii natsionalnykh ekonomichnykh interesiv* [European Vector of Ukraine's Integrated Development: Prospects for National Economic Interests Realization] / R. Petrov, E. V. Mialo // *Molodizhnyi naukovyi visnyk UABS NBU. Seriia "Ekonomichni nauky"*, 2014. – No. 7. – Sumy : DVNZ "UABS NBU", 2014. – P. 668–677. 10. Bondarchuk V. *Dosvid Kanady ta krain YeS u sferi polityky z pidtrymky rozvytku silskohospodarskykh obsluhovuiuchykh kooperatyviv* [Experience of Canada and the EU in the Field of Policies for the Development of Agricultural Service Cooperatives] / V. Bondarchuk, Dzh. Alkolei, L. Moldovan [Electronic resource]. – Access mode : http://agroconf.org/sites/default/files/dosvid-kanady-es-polityky-pidtrymky-sh-obslugovujuchy-kooperatyviv1_0.pdf. 11. *Kilkist subiektiv Ye-DRPOU za orhanizatsiino-pravovymi formamy hospodariuvannya* [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. 12. *Deiaki pytannia nadannia derzhavnoi pidtrymky silskohospodarskykh obsluhovuiuchykh kooperatyvam* : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19.08.2009 r. No. 1014-r [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1014-2009-%D1%80>. 13. *Pro skhvalennia Kontsepcii Derzhavnoi tsilovoi prohramy pidtrymky rozvytku silskohospodarskykh obsluhovuiuchykh kooperatyviv na period do 2015 roku* : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11.02.2009 r. No 184-r [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/184-2009-%D1%80>.

Інформація про автора

Манжура Олександр Васильович – канд. екон. наук, доцент Полтавського університету економіки і торгівлі (вул. Ковалю, 3, м. Полтава, Україна, 36014, e-mail: manzhura11@ukr.net).

Информация об авторе

Манжура Александр Васильевич – канд. экон. наук, доцент Полтавского университета экономики и торговли (ул. Ковалю, 3, г. Полтава, Украина, 36014, e-mail: manzhura11@ukr.net).

Information about the author

O. Manzhura – PhD in Economics, Associate Professor of the Poltava University of Economics and Trade (3 Koval St., Poltava, Ukraine, 36014, e-mail: manzhura11@ukr.net, tel. 050-346-4489).

*Стаття надійшла до ред.
16.01.2015 р.*

JEL Classification: O22

УДК 334

ВЗАЄМОДІЯ В ІННОВАЦІЙНІЙ СФЕРІ ДЕРЖАВИ, ПРИВАТНОГО СЕКТОРА Й УНІВЕРСИТЕТІВ: ДОСВІД США ТА ЯПОНІЇ

Равлик Н. В.

Анотація. У статті розглянуто основні риси інноваційної діяльності розвинутих країн світу, характерною ознакою якої є партнерство держави, науки та виробництва. Виокремлено, що основний акцент ставиться на важливість співпраці між університетами і промисловістю, оскільки університети відіграють важливу роль у теоретичному дослідженні, промисловість – у впровадженні та розвитку, а уряд, відповідно, проводить фінансування інновацій. Проведено аналіз національних систем державного регулювання науково-дослідної діяльності, методів стимулювання процесів створення і використання нововведень у різних господарських і організаційних структурах.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток країни, патентна система, державне регулювання.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В ИННОВАЦИОННОЙ СФЕРЕ ГОСУДАРСТВА, ЧАСТНОГО СЕКТОРА И УНИВЕРСИТЕТОВ: ОПЫТ США И ЯПОНИИ

Равлик Н. В.

Аннотация. В статье рассмотрены основные черты инновационной деятельности передовых стран мира, характерным признаком которой является сочетание деятельности государства, науки и производства. Выделено, что основной акцент ставится на важность сотрудничества между университетами и промышленностью, поскольку университеты играют важную роль в теоретическом исследовании, промышленность – во внедрении и развитии, а правительство, соответственно, проводит финансирование инноваций. Проведен анализ национальных систем государственного регулирования научно-исследовательской деятельности, методов стимулирования процессов создания и использования нововведений в различных хозяйственных и организационных структурах.

Ключевые слова: инновация, инновационная деятельность, инновационное развитие страны, патентная система, государственное регулирование.

INTERACTION IN THE INNOVATION SPHERE BY THE STATE, PRIVATE SECTOR AND UNIVERSITIES: EXPERIENCE OF THE UNITED STATES AND JAPAN

N. Ravlyk

Abstract. In the article the main features of innovation activity in the advanced countries are considered, a characteristic of which is combination of activities by the State, science and production. It has been emphasized that a central focus is the